

den bedrevende skepsis, man kan møde i danske skrifter om færøske forhold. Ved detailkundskab og tone vidner bogen om, at forfatteren også kender til tingene fra selvsyn.

Læsningen lettes af et fortrinligt billedmateriale med mange originale fotos og grafiske fremstillinger.

Enkelte uklarheder skal noteres: S. 32 anføres en række færøske »særanliggender« efter Hjemmestyreloven af 1948, uden at det (på dette sted) fremgår, at det drejer sig om anliggender, der kan overtages som særanliggender, men ikke alle faktisk er overtaget (f. eks. ikke off. forsorg og skolevæsen). Den grafiske fremstilling s. 42 af befolkningens erhvervsfordeling er ikke så klar som ønskelig, idet medhjælpere inden for alle erhverv af mangel på statistiske oplysninger er henført under gruppen »andre erhverv« (hvilket dog udtr. er anført), således at figurens illustrerende værdi ikke er særlig stor. Andre af de grafiske fremstillinger er derimod overordentlig anskuelige og interessante, f. eks. fig 14 om fiskerflådens lokale fordeling og fig. 20-21 om landbrugs-udstyknings.

I en udførlig litteraturfortegnelse står anført en bog af Raaschou med den ejendommelige titel »Om kulturforekomsterne på Færøerne«. Det skal dog heldigvis være kulteforekomsterne.

Kampps lille letlæste bog ville være velegnet til supplement af politikkens 1. del læsestof i faget Danmarks statistik. Vi kan dårligt være bekendt, så lidt vi ved om dette samfund.

Kai Lemberg.

Enrico Hansen: Virkningerne for realkredit-ten af det offentlige inddragning af grundværdien. Det Berlinske Bogtrykkeri, Kbhvn. 1950. 115 sider.

Dette arbejde er med et resumé af kreditforeningsdirektør Th. Thorsteinsson fremlagt som dansk redegørelse ved et samrådsmøde mellem nordiske realkreditinstitutioner i København i sommeren 1950. Anledningen til, at en sådan redegørelse er fundet ønskelig, er naturligvis, at spørgsmålet om den fuld-

stændige inddragelse af jordrenten her i landet har fået politisk aktualitet.

Man har valgt at lade en udenforstående udarbejde redegørelsen, men man kan vel gå ud fra, at rammerne har været givet sammen med opgaven, og man ville derfor vente en rent saglig og alsidig belysning af det, der angives som dens emne.

En væsentlig del af bogen har imidlertid karakter af et almindeligt aktorat mod grundskyldsbevægelsens og de politiske partiers mere eller mindre klart udformede krav og planer om gennemførelse af fuld grundskyld, ligesom fremstillingen iøvrigt bærer præg af ensidighed. Spørgsmålet om realkreditens stilling ved selve gennemførelsen, som dog måske er det nærmeste og vigtigste, har derimod ikke fundet plads indenfor redegørelsens rammer.

Man kunne vel også under hensyn til realkreditens store omfang og samfundsmæssige betydning have ventet en belysning af grundskyldsspørgsmålet ud fra et alment samfundssynspunkt og fra ejendomsbesiddernes som baggrund for behandlingen af realkreditens snævrere problemer.

Indledningsvis gives der et kort overblik over jordrenteteoriens udvikling, der munder ud i, at nyere økonomisk teori og navnlig G. Cassels kritik af ældre teorier om jordrentens stilling i prisdannelsen har kuld-kastet det teoretiske grundlag, som grundskyldsbevægelsen bygger på.

Erkendelsen af at skat på »naturjorden« — for at følge Cassels terminologi — ikke kan overvæltet burde have ført til frugtbar tvivl om dette resultats rigtighed. Det synes ikke at have stået forfatteren klart, at spørgsmålet om, hvorledes jorden indgår i prisdannelsesprocessen, sideordnet med eller i særstilling overfor andre produktionsfaktorer, er et ganske andet end spørgsmålet om, hvem jordrenten tilfalder, eventuelt bør tilfalde. De sociale og økonomiske virkninger af at overføre jordrenten til samfundet må fortrinsvis knytte sig til ændringen i ejerforholdet, herunder også kapitaliseringsprocessens ophør med bortfald af de hertil knyttede forventningsværdier og spekulationsmuligheder.

den bedrevende skepsis, man kan møde i danske skrifter om færøske forhold. Ved detailkundskab og tone vidner bogen om, at forfatteren også kender til tingene fra selvsyn.

Læsningen lettes af et fortrinligt billedmateriale med mange originale fotos og grafiske fremstillinger.

Enkelte uklarheder skal noteres: S. 32 anføres en række færøske »særanliggender« efter Hjemmestyrelsen af 1948, uden at det (på dette sted) fremgår, at det drejer sig om anliggender, der kan overtages som særanliggender, men ikke alle faktisk er overtaget (f. eks. ikke off. forsorg og skolevæsen). Den grafiske fremstilling s. 42 af befolkningens erhvervsfordeling er ikke så klar som ønskelig, idet medhjælpere inden for alle erhverv af mangel på statistiske oplysninger er henført under gruppen »andre erhverv« (hvilket dog udtr. er anført), således at figurens illustrerende værdi ikke er særlig stor. Andre af de grafiske fremstillinger er derimod overordentlig anskuelige og interessante, f. eks. fig 14 om fiskerflådens lokale fordeling og fig. 20-21 om landbrugs-udstyknings.

I en udførlig litteraturfortegnelse står anført en bog af Raaschou med den ejendommelige titel »Om kulturforekomsterne på Færøerne«. Det skal dog heldigvis være kulturføremønstrene.

Kampps lille letlæste bog ville være velegnet til supplement af politikkens 1. del læsestof i faget Danmarks statistik. Vi kan dårligt være bekendt, så lidt vi ved om dette samfund.

Kai Lemberg.

Enrico Hansen: Virkningerne for realkredit-ten af det offentliges inddragning af grundværdien. Det Berlinske Bogtrykkeri, Kbhvn. 1950. 115 sider.

Dette arbejde er med et resumé af kreditforeningsdirektør Th. Thorsteinsson fremlagt som dansk redegørelse ved et samrådsmøde mellem nordiske realkreditinstitutioner i København i sommeren 1950. Anledningen til, at en sådan redegørelse er fundet ønskelig, er naturligvis, at spørgsmålet om den fuld-

stændige inddragelse af jordrenten her i landet har fået politisk aktualitet.

Man har valgt at lade en udenforstående udarbejde redegørelsen, men man kan vel gå ud fra, at rammerne har været givet sammen med opgaven, og man ville derfor vente en rent saglig og alsidig belysning af det, der angives som dens emne.

En væsentlig del af bogen har imidlertid karakter af et almindeligt aktorat mod grundskyldsbevægelsens og de politiske partiers mere eller mindre klart udformede krav og planer om gennemførelse af fuld grundskyld, ligesom fremstillingen iøvrigt bærer præg af ensidighed. Spørgsmålet om realkreditens stilling ved selve gennemførelsen, som dog måske er det nærmeste og vigtigste, har derimod ikke fundet plads indenfor redegørelsens rammer.

Man kunne vel også under hensyn til realkreditens store omfang og samfundsmæssige betydning have ventet en belysning af grundskyldsspørgsmålet ud fra et alment samfundssynspunkt og fra ejendomsbesiddernes som baggrund for behandlingen af realkreditens snævrere problemer.

Indledningsvis gives der et kort overblik over jordrenteteoriens udvikling, der munder ud i, at nyere økonomisk teori og navnlig G. Cassels kritik af ældre teorier om jordrentens stilling i prisdannelsen har kuldastet det teoretiske grundlag, som grundskyldsbevægelsen bygger på.

Erkendelsen af at skat på »naturjorden« — for at følge Cassels terminologi — ikke kan overvæltet burde have ført til frugtbar tvivl om dette resultats rigtighed. Det synes ikke at have stået forfatteren klart, at spørgsmålet om, hvorledes jorden indgår i prisdannelsesprocessen, sideordnet med eller i særstilling overfor andre produktionsfaktorer, er et ganske andet end spørgsmålet om, hvem jordrenten tilfalder, eventuelt bør tilfalde. De sociale og økonomiske virkninger af at overføre jordrenten til samfundet må fortrinsvis knytte sig til ændringen i ejerforholdet, herunder også kapitaliseringsprocessens ophør med bortfald af de hertil knyttede forventningsværdier og spekulationsmuligheder.

Kritikken af de foreliggende politiske forslag i retning af inddragelse af jordrenten er ikke af udpræget principiel karakter, idet forfatteren giver udtryk for, at alle fremtidige grundværdistigninger, der skyldes samfundets vækst og udvikling bør tilfalde samfundet — iøvrigt uden at der gives nogen nærmere begrundelse hverken for dette eller for det stærkt fremhævede synspunkt, at der bør ydes erstatning for de allerede eksisterende grundværdier. — Samtidig gøres det imidlertid gældende, at det kræver et personligt initiativ fra ejeren at »fremkalde« grundværdistigningen, og at dette initiativ kræver i hvert fald en del af stigningen som nødvendig løn. Der synes her at være sket en tankeforskydning fra jordrenten til udnyttelsesmulighedens værdi, der ikke er afhængig af udnyttelsen, medens jordrenten unægtelig kun kan realiseres ved indsats af initiativ, arbejde og kapital med dertil hørende aflønning, men meget vel med ejeren som sleeping partner.

Iøvrigt bygger kritikken overvejende på de gammelkendte betragtninger over de praktiske vanskeligheder ved at skelne tilstrækkelig sikkert vurderingsmæssigt mellem det samfundskabte og det af den enkelte ejer frembragte og navnlig på forfatterens særlige syn på vurderingen under fuld grundskyld, der tillige er et væsentligt grundlag for behandlingen af realkreditens stilling.

Kort sammenfattet kan forfatterens syn på vurderingen udtrykkes således: Under fuld grundskyld kan man vel vurdere de enkelte grundarealer i rigtigt indbyrdes forhold, men da grundprisen falder bort, vil det ikke være muligt at få objektive udgangspunkter for eller objektiv kontrol med vurderingsniveauet, som derfor må blive vilkårligt, dikteret af vurderingsmyndighederne eller af samfundets ledende myndigheder, og ejendomsbesiddere og panthavere vil derfor komme ud for en risiko, der vil hæmme initiativet og indskrænke muligheden for lån i bygninger m. v., desto mere, jo større vægt grundværdien har i forhold til resten af ejendomsværdien.

Der foreligger her en overvurdering af den betydning de forholdsvis få salg af nøgen

jord har for det praktiske vurderingsarbejde. I sig selv er salgsprisen for jord som for fast ejendom i det hele kun et afledet udtryk for bedømmelsen af brugsværdien, som derfor også er vurderingens egentlige og langt mere omfattende grundlag.

Selv om kapitalisering af jordrenten ikke mere finder sted, vil bedømmelsen af, hvad der kan betales i årlig jordrenteafgift — eller om det findes hensigtsmæssigt den grundværdi jorden kan forrente efter en given rentefod — for den kyndige køber, bruger eller vurderingsmand være lige så let eller ligeså vanskelig som før, og de objektive udtryk for markedets prisdannelse i form af husleje, forpagtningsafgifter o. l. vil foreligge i samme omfang til kontrol ved vurderingen, og yderligere vil det være en støtte for den rette vurdering, at salgspriserne for bebyggede ejendomme fremtidig kun giver udtryk for værdien af bygninger og forbedringer, og at den usikkerhed falder bort, der i handel og vandel ganske særlig i byernes udviklingsområder knytter sig til kapitaliseringen og forventningsværdierne.

Iøvrigt forekommer det temmelig klart, at hvis der — som af forfatteren antaget — kan foretages en *ligelig* vurdering, d. v. s. en rigtig bedømmelse af forskelle i brugsværdi og forrentningsevne fra de ringeste næsten værdiløse jorder op til de bedst beliggende strøggrunde, da må også det rette vurderingsniveau være bestemt med stor nøjagtighed.

Behandlingen af vurderingsproblemet må siges at være det centrale i fremstillingen. Med hensyn til selve hovedemnet gives der som naturlig baggrund for betragtningerne over belåningsmuligheder og belåningsvilkår efter fuld grundskylds gennemførelse en række nyttige positive oplysninger dels om de gældende vurderingsregler, dels om de foreliggende ansættelser af grundværdi og ejendomsskyldværdi i relation til ejendomspriser og behæftelse til belysning af, i hvilket omfang den offentlige grundskyldsprioritet træder i stedet for den sikreste del af behæftelsen, og af størrelsen af de resterende ejendomsværdier, der herefter bliver realkreditens grundlag.

Men betragtningerne over realkreditens fremtidige vilkår og ejernes lånemuligheder på dette grundlag beherskes næsten udelukkende af forudsætningen om usikkerhed og vilkårlighed i grundvurderingen, der fører forfatteren til det resultat, at der kun kan regnes med kortfristede dyre lån, hvor grundværdien ikke er rent ubetydeligt; forfatteren har end ikke fundet anledning til at undersøge betydningen af det værn overfor konjunkturedgang som grundskyldsprioriteten vil yde såvel ejerne som panthaverne, og kommer heller ikke ind på de mere almene virkninger af, at lånekapital, der søger anbringelse i fast ejendom, vil være henvist til overvejende at tjene frembringelsen af nye realværdier i form af nybygninger og forbedringer.

K. J. Kristensen.

Asher Achinstein: Introduction to Business Cycles. Thomas Y. Crowell Company, New York 1950. 496 sider. Pris: 4,00 \$.

Som rimeligt er for en bog, der betegner sig som »introduction« bringer denne bog ikke nye bidrag til konjunkturteorien. Dens væsentligste funktion er analysen af konjunkturen med de forhåndenværende teoretiske, historiske og statistiske hjælpemidler, hvorved den nærmest får karakter af og må bedømmes som en lærebog — en indførelse i problemerne for begyndere og en repetition for viderekommende.

Forfatteren er, hvad der ingenlunde lægges skjul på, en varm tilhænger af de såkaldte institutionalister — hans beundring for Veblen, Mitchell og Schumpeter med for den sags skyld er så at sige bogens ledemotiv. Dette være sagt mere som karakteristik end som kritik. Der er efter anm.s mening netop som følge af denne påvirkning mange værdifulde passager i bogens 2. og 3. del (»Empirical Aspects of Business Cycles« og »Secular Trends and Cyclical Fluctuations«), og selve tankegangen i denne behandlingsform forekommer rigtig. Det er vigtigt i en konjunkturlære at diskutere, hvilke størrelser og tidsserier, der kan tjene som

målestok og siden gennemgå den faktiske udvikling i disse størrelser, som det sker i bogens anden del. Og endnu vigtigere er vel sammenstillinger af konjunkturteori med teori og erfaringer om de seculære bevægelser, som forfatteren foretager i bogens tredje del (som Schumpeter har udtrykt det: »In fact the cycle seems to be the statistical form in which what is usually called economic progress comes about«). Men nægtes kan det på den anden side ikke, at den omtalte behandlingsform i bogens 2. del virker noget charmerforladt, fordi historiens forløb systematiseres udover alle grænser, vel delvist også de forsvarlige, for at kunne indpasses i en spændetroje af nationalindkomsttal og »Business Annals« med dertil hørende »vejning« af de forskellige cyclers udsving. På den ene side går den viden, der ellers ville kunne hentes om nyere amerikansk økonomisk historie delvis tabt, fordi »Business Annals« nu engang ikke kan rumme alle de bestemmende faktorer og da især ikke de politiske, f. eks. den efter New Deal og N.I.R.A. tiltagende stivhed i amerikansk økonomi. Og på den anden side tabes noget af konjunkturteoriernes generelle karakter.

Tilbage at hente ved læsningen af anden og tredje del af A's bog bliver herefter et i mange henseender interessant bekendtskab med de forskellige metoder til måling af konjunkturen, med arbejdsmetoder og resultater i »The National Bureau of Economic Research« i U.S.A. samt med de økonomer, hos hvem strukturanalysen og forsøg på teoridannelse om »economic development« indtager en stor plads (Schumpeter, Alvin Hansen, Colin Clark, Kondratieff m. fl.). For folk, der har erhvervet den væsentligste del af deres kendskab til konjunkturteori i Haberlers bog, hvor disse forfattere får en vel stedmoderlig behandling, vil der derfor også være adskilligt nyt at hente i disse afsnit. Til gengæld vil de næppe få meget udbytte af bogens første del, hvor A. serverer et noget tyndt opkog af Haberlers dybtgående analyse af de af A. knapt så estimerede egentlige konjunkturteoretikere. Bortset fra, at forfatteren her har kunnet anbringe visse af de nyere bidrag til konjunkturteoriene (som f. eks. Hayeks »Ricardo effect« og Samuelsons sammenstilling